

stamentet umuligt kan staae ved Magt, f. Ex. naar der er Noget testamenteret til en Latin-skole, saa er det en Selvfølge, at, naar denne Skole ophæves, saa kan Testamentet ikke mere anvendes i det Diemed, hvori det er givet. Men i slige Tilfælde vil det i Regelen tilkomme Domstolene at bestemme, hvor Capitalen skal gaae hen, i Overensstemmelse med Testators Villie. De juridiske Forhold kunne ogsaa forandres og derved gjøre et Testaments Udførelse umulig. Dette vil jeg anvende paa det foreliggende Tilfælde. Det er nemlig aldeles naturligt, at, naar der udkommer en Lov her i Landet, som bestemmer, at Fæste skal gaae over til Selveiendom, enten i Almindelighed eller for offentlige Stiftelser i Særdeleshed, saa maa det kalkrekviske Gods ogsaa indbefattes herunder. Men tage og rive dette Testament ud fremfor alle andre Testamenter her i Landet, og ødelægge det til Fordeel for et enkelt Diemed, det troer jeg umuligt, at man bør gjøre. Vil man her til sige, at Principet, nemlig at udbrede Selveiendom hos Fæsterne, er et saa nyttigt Princip, at man ikke maa tage saa note Hensyn til Midlerne, da erkjender jeg vel Principet for at være rigtigt, men skal i denne Henseende aldeles henholde mig til det Foredrag, som forleden blev holdt i Henseende til Principet for Offentlighed, hvorved det klarlig blev godtgjort, at ikke ethvert Princip, som i Almindelighed kan være godt, kan med Nytte og Retfærdighed anvendes i alle Tilfælde. Hvis det overhovedet ikke er Ret at sønderbryde slige Testamenter ved enhver given Leilighed, naar man troer, at det i det og det Diemed kunde være passende eller ganske godt, saa gælder det saa meget mindre i dette Tilfælde, hvorom Talen her er. Her gjøres der ikke alene Brud paa Testators Villie, men der fræktes tillige formelige Rettigheder, som tilkomme visse Personer. Jeg veed ikke, hvad der kan beretige os til at udjage disse Bønder sønner, som allerede have en Ret til at erholde Gaarden efter deres Forældre mod at betale 10 Rbd., og hvad der kan beretige os at sige, at de skulle melde sig inden et Aar, for at gjøre den Ret gjældende, som de have, og dersom de ikke komme til den Tid, da at sælge Gaarden lige for deres Dine. Jeg troer, at

disse Sønner have uden Videre Ret til at beholde deres Gaarde efter Testamentet som Fæste og forbre ved Lov og Dom, at deres Ret skal hævdes dem. Jeg troer, det er ikke rigtigt, saalænge der endnu eksisterer Fæste her i Landet, netop at tilintetgjøre det der, hvor det er fordeelagtigt for vedkommende Fæstebønder, medens det endnu bestaaer mange andre Steder, hvor det Modsatte er Tilfældet. Saa vel den ærede Cultusminister, da han fremkom med dette Udkast, som ogsaa Udvalget, er gaaet ud derfra. De have nemlig villet godtgjøre vedkommende Fæstebønder og deres Sønner Noget i hvad de ellers skulde betale for Gaarden paa Grund af disse Rettigheder; men heri ligger jo netop et Modbevis for deres Ret til at berøve dem den. Enten de tage Testamentet aldeles som det er, og bryde det sønder, eller de tage et enkelt Punkt eller Ord deraf og tilintetgjøre det, det er efter min Mening lige retfærdigt, eller rettere sagt, lige uretfærdigt. Forøvrigt troer jeg — men jeg vil indrømme at jeg ikke er ganske inde i disse Forhold — at man desuden ikke har givet dem hele den Erstatning, de skulde have. Man har beregnet dem til gode, hvad de skulle betale mindre end Andre i aarlige Afgifter, men hvis jeg ikke tager feil, har man ikke regnet dem til gode, at der er optillet visse Principer, hvorefter Høvet ikke maa forøges for dem og for den Ret, der er den vigtigste, at kunne faae Gaarden efter deres Forældre, har man ikke givet dem en Skilling. Min Mening om denne Sag er, at vi skulle afvente, hvorledes Resultatet bliver med den almindelige Lov, som jo nu meget snart maa komme heri Thinget, om Fæstes Overgang til Selveiendom. Naar vi da see, at denne Lov passer i hele Landet, saa ville vi, antage den; dersom den derimod ikke passer, saa ville vi forkaste den. Skal den passe for Landet i Almindelighed, men derimod ikke for enkelte Dele, være sig enkelte Provindser eller enkelte Giendomme, da ville vi, efter at have vedtaget denne Lov i sin Heelhed, tage disse specielle Tilfælde og give specielle Love derfor. Men medens denne Lov er under Forhandling at tage disse specielle Bestemmelser, medens vi endnu ikke vide, hvilke maaftæe modstaaende Bestemmelser der kan komme i den almindelige